

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Riktlinjer för handläggning enligt LSS

Riktlinjerna är en vägledning avseende kommunens ambitionsnivå vid biståndsbedömning. Ytterst är det den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats.

Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning och prejudicerande rättsfall

Fastställda av Kommunstyrelsen 2014-03-10, §49

Innehåll

1. SYFTE.....	3
2. LAGSTIFTNING LSS-Lagen (om stöd och service till vissa funktionshindrade, (1993:387) 3	
2.1 Goda levnadsvillkor.....	4
2.2 Vem har rätt till insatser.....	4
2.3 Vilka insatser finns?.....	5
2.4 Rätt till insatser enligt LSS.....	7
2.5 Tillfällig vistelse i kommunen.....	7
2.6 Förhandsbesked.....	7
2.7 Vem kan ansöka om insatser?	8
2.8 Gemensamt hushåll	8
2.9 Föräldrar med funktionsnedsättning.....	8
2.10 Enskilda över 65 år	9
2.11 Enskilda med beroendeproblematik.....	9
3. HANDLÄGGNING.....	9
3.1 Grundläggande förhållningssätt för myndighetsbeslut.....	9
3.2 Barnperspektivet.....	10
3.3 Utredning och bedömning	10
3.4 Beslut.....	10
3.5 Individuell plan	11
4. RIKTLINJER.....	11
4.1 Biträde av personlig assistans.....	11
4.2 Ledsagarservice	16
4.3 Kontaktperson.....	18
4.4 Avlösarservice i hemmet.....	20
4.5 Korttidsvistelse	22
4.6 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år.....	24
4.7 Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom.....	25
4.9 Daglig verksamhet	30

1. SYFTE

Dessa vägledande riktlinjer omfattar handläggning enligt LSS inom verksamhetsområdet Funktionsnedsättning.

Riktlinjerna har i huvudsak följande syften

- Stöd för LSS handläggarna vid deras individuella utredning, bedömning och beslut
- Klargörande av hur LSS skall tillämpas i Ulricehamns kommun
- Säkerställa en likartad service och omsorg till alla som är i behov av och efterfrågar insats enligt LSS

Riktlinjerna är en vägledning avseende kommunens ambitionsnivå vid handläggning. Ytterst är det den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats. Detta innebär att den enskilde, under vissa förutsättningar, kan beviljas mer eller mindre insatser eller få dem utförda i annan form än vad riktlinjerna anger

Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning och prejudicerande rättsfall.

2. LAGSTIFTNING LSS-Lagen (om stöd och service till vissa funktionshindrade, (1993:387)

LSS är en rättighetslag vars syfte är att garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder stöd. Med begreppet funktionshinder avses förvärvade eller medfödda fysiska eller psykiska funktionshinder p.g.a. sjukdom eller skada. Den enskilde ska enligt LSS garanteras goda levnadsvillkor.

Målet med insatserna är att personer med funktionsnedsättning ska känna delaktighet och jämlikhet i samhället, vilket innebär att brukaren ska kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra.

Insatserna i LSS ska minimera svårigheter i den dagliga livsföringen för personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar.

Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem samt stärka deras förmåga att leva ett självständigt liv.

2.1 Goda levnadsvillkor

I **5 § och 7 § LSS** anges att målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra och tillförsäkras goda levnadsvillkor. Bestämmelserna om goda levnadsvillkor i 7 § LSS bör läsas tillsammans med **5 och 6 § LSS**.

Punkter som är särskilt viktiga att beakta i bedömningen av goda levnadsvillkor är:

- Jämlikhet i levnadsvillkor
- Full delaktighet i samhällslivet,
- Kunna leva som andra,
- Självbestämmanderätt,
- Integritet,
- Inflytande och medbestämmande.

Även samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter är föreskrivet i **6 § LSS**.

Detta innebär att målet med LSS är att personer med funktionsnedsättning inte ska ha sämre levnadsvillkor än personer utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder. Alla medborgare måste dock ibland acceptera att man inte kan uppnå det mest önskvärda, t ex att man inte kan få en bostad i ett särskilt attraktivt område eller åka på utlandssemester.

Ambitionen ska vara att tillgodose den enskildes önskemål inom rimliga gränser för vad som är goda levnadsvillkor för alla medborgare.

2.2 Vem har rätt till insatser

Vilka personer som omfattas av bestämmelserna i LSS framgår av **1 § LSS**.

1. Personer med utvecklingsstörning. Personer med autism eller autismsliknande tillstånd. **(Personkrets 1)**
2. Personer som har en hjärnskada med en begåvningsmässig funktionsnedsättning. Orsak till skadan kan vara en olycka, skada eller en sjukdom. Personen har fått sin skada i vuxen ålder, d.v.s. efter 16 års ålder. **(Personkrets 2).**
3. Personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar som inte beror på normalt åldrande. Funktionsnedsättningen ska vara varaktig. Personen ska ha svårigheter i den dagliga livsföringen och inte klara vardagsrutiner på egen hand, som personlig hygien, toalettbesök, på- och avklädning, mathållning, förflyttning inomhus och utomhus. Svårigheter ska finnas dagligen och i olika situationer och miljöer. Det ska även starkt påverka flera viktiga livsområden samtidigt som boende, fritid eller behov av habilitering eller rehabilitering. **(Personkrets 3). Samtliga rekvisit enligt ovanstående skall vara uppfyllda för att rätt till personkretsen skall gälla**

Prövning om huruvida personen omfattas av personkretsen enligt **1 § LSS** skall och kan endast företas i samband med en ansökan om insats.

Personkrets 1 och 2 ska alltid intygas med psykolog- eller läkarutlåtande, där diagnosen

uttryckligen överensstämmer med begreppen i lagtexten. Med utvecklingsstörning avses diagnosen Mental retardation och med autism avses diagnosen Autistiskt syndrom.

Diagnoser som faller under begreppet "autismliknande tillstånd" är idag t.ex. Retts syndrom, Desintegrativ störning hos barn och Aspergers syndrom.

Bedömning av personkrets 3 görs av LSS-handläggaren. Till underlag för bedömning inhämtas de utlåtanden av expertis (läkare, psykolog, arbetsterapeut etc.) som behövs för att ta ställning till om:

- Personen har ett funktionshinder
- Funktionshindret är varaktigt dvs. inte tillfälligt eller av övergående natur.
- Funktionshindret är stort
- Funktionshindret förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen
- Funktionshindret medför ett omfattande behov av stöd och service

Tidsgränsen för när funktionshindret är **varaktigt** får bedömas i det enskilda fallet. Generellt anses dock funktionshindret bestå minst ett år för att kunna betraktas som varaktigt. Oftast handlar det om betydligt längre perioder.

Med **betydande svårigheter** i den dagliga livsföringen menas att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, förflyttning inomhus eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning och/eller behandling. Det kan också innebära att en person inte kan förstå och klara sin ekonomi, svårigheter att göra sig förstådd, kommunicera med andra (t ex i direkta samtal med andra och telefonsamtal) eller att en person löper risk att bli isolerad från andra människor.

Omfattande behov av stöd och service kan vara behov av hjälp med toalettbesök, hygien och påklädning. Det kan även vara ett behov av hjälp med matlagning, skrivning och läsning, kommunikation med andra, förflyttning, sysselsättning och rekreation mm.

I begreppet omfattande behov av stöd och service kan ligga både att insatserna har stor omfattning och att de behöver ha en särskild kvalitet. Det innebär i allmänhet att den enskilde har ett dagligt behov av långvarigt eller upprepat stöd. Ibland kan det dock behövas återkommande insatser av speciell art och kvalitet. Trots mindre tidsåtgång kan då behoven betraktas som omfattande. En bedömning av en persons behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer. Insatser av integritetskänslig karaktär kan utgöra ett "omfattande behov" trots ringa tidsåtgång.

2.3 Vilka insatser finns?

Inom ramen för LSS finns 10 insatser. Alla insatser är frivilliga.

1. Råd och personligt stöd - Rådgivning och annat personligt stöd vilar i första hand på Västra Götalandsregionens Hälso -sjukvård. Den eller de yrkeskategorier som skall utföra stödet ska ha särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder.

2. Personlig assistans - Personer under 65 år med stora funktionshinder kan ansöka om personlig assistans. Om den enskilde själv inte kan uppfylla de grundläggande behov som är: hjälp med personlig hygien, behov av hjälp med måltider (vid själva intagandet av föda), behov av hjälp med på- avklädande, behov av hjälp med att kommunicera med andra eller behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade. Dessa kriterier ligger till grund för bedömning av personlig assistans. Personlig assistans i gruppboende, daglig verksamhet, förskola samt skola beviljas normalt inte. Personlig assistans för den som har behov av mer än 20 timmar grundläggande behov, ansöks hos och beviljas av Försäkringskassan.

3. Ledsagarservice- Ledsagning är till för den som behöver hjälp med att komma ut på fritids- och kulturaktiviteter eller för att kunna delta i samhällslivet. Denna insats gäller normalt inte enskild som bor på bostad med särskild service.

4. Kontaktperson - En kontaktperson är en medmänniska som ger ett personligt stöd. Kontaktperson är ett icke professionellt stöd och det finns inget krav på formell yrkeskompetens. En viktig uppgift för kontaktpersonen är att bryta den funktionshindrades isolering.

5. Avlösarservice - Den som vårdar en funktionshindrad familjemedlem i hemmet kan få avlösning genom att en person kommer hem till familjen och ger omvårdnad till den funktionshindrade. Avlösning kan ges regelbundet eller som insats vid akuta uppkomna behov.

6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet - Korttidsvistelse utanför det egna hemmet är till för att den funktionshindrade ska få miljöombyte och rekreation samt ge anhörig möjlighet att få avlastning. Korttidsvistelse kan ges på korttidshem, hos en stödfamilj eller i form av lägerverksamhet. Korttidsvistelse kan beviljas som regelbunden insats eller som insats vid akuta uppkomna behov. Denna insats kan beviljas barn, ungdom och vuxna.

7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år - Korttidstillsyn kan beviljas barn och ungdom över 12 år och täcker tid före och efter skolans slut samt lov. Tillsynen måste kunna erbjudas på ett sätt som tryggar föräldrarnas möjligheter att delta i arbetslivet. Tillsynen måste kunna utformas flexibelt med utrymme för individuella lösningar.

8. Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar - För barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hos sina föräldrar är familjehem den insats som i första hand skall prövas. Familjehem innebär att barnet bor hos en annan familj än den egna. Det ska ställas minst lika stora krav på det familjehem där barn placeras som en insats enligt denna lag som det ställs av Socialtjänsten i fråga av andra familjehem. Bostad med särskild service för barn och ungdomar innebär en bostad där det ofta är fråga om att tillgodose komplicerade omvårdnadsbehov. Bostad med särskild service (elevhem) kan beviljas utifrån barnets eller ungdomens skolsituation eller av omfattande omvårdnadsbehov.

9. Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna.

I en bostad med särskild service kan man få anpassat stöd. Insatsen prövas individuellt och kan beviljas i tre huvudformer;

- Servicebostad
- Gruppboende
- Särskilt anpassad bostad

I bostad med särskild service (gäller servicebostad och gruppboende) ingår omvårdnad, fritid och kultur som en del av insatsen.

Omvårdnaden skall kontinuerligt anpassas efter rådande omständigheter så att den hela tiden svarar mot den enskildes aktuella situation. En förutsättning för en sådan utformning av omvårdnaden är att den noggrant planeras, dokumenteras och följs upp.

Den enskilde kan inte kräva att få flytta in i ett namngivet boende.

10. Daglig verksamhet - Den som omfattas av LSS personkrets 1 eller 2 och är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig har rätt till daglig verksamhet. Hänsyn skall tas till den enskildes önskemål om inriktning på verksamheten.

2.4 Rätt till insatser enligt LSS

Rätt till insatser förutsätter att:

- Den enskilde är bosatt i kommunen enligt samma regler som gäller för folkbokföring. För utländsk medborgare krävs permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd för folkbokföring.
- Den enskilde omfattas av personkretsen enligt 1 §
- Den enskilde har behov av insatsen i sin livsföring för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor och behovet faktiskt inte är tillgodosett på annat sätt

9§ LSS

2.5 Tillfällig vistelse i kommunen

För personer som omfattas av lagens personkrets och som tillfälligt vistas i kommunen föreligger enligt **16 A§ LSS** en skyldighet att ställa resurser till förfogande vid akuta situationer. Som tillfällig vistelse räknas såväl en tillfällig genomresa som upp till sex månaders boende i t.ex. sommarboende. Behovet av insats ska uppkomma under vistelsen och avse tillfälliga stödinsatser som den enskilde behöver omedelbart.

Bosättningskommunen ska ersätta vistelsekommunen för kostnader för att verkställa beslut som bosättningskommunen fattat. Sådan ersättning ska betalas enligt bosättningskommunens ersättningsnivå för motsvarande insatser.

2.6 Förhandsbesked

Av **16 § LSS** följer att en person som tänker bosätta sig i Ulricehamns kommun har rätt att få sin begäran om insatser prövad enligt samma kriterier som en inom kommunen bosatt

person. Detta innebär ingen rätt till förtur eller liknande. Den enskildes avsikt att flytta till kommunen ska vara klar och bestämd vilket inte anses vara fallet om man vänder sig till flera kommuner samtidigt för att få ett förhandsbesked om vilka insatser som kan erbjudas i respektive kommun.

I ett förhandsbesked ska personen lämnas besked om

- Vilken rätt till insatser personen har vid inflyttning till kommunen
- Ett förhandsbesked gäller sex månader från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde.

2.7 Vem kan ansöka om insatser?

Grundprincipen är att den enskilde själv skall ansöka. Om han/hon är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning till en ansökan kan ansökan göras av:

- Vårdnadshavare (för underåriga)
- Särskilt förordnad förmyndare (för minderåriga)
- Legal företrädare, t.ex. god man, förvaltare eller ombud

Anställda i bostad med särskild service kan inte göra en ansökan åt en person som bor där.

Vid gemensam vårdnad om barn under 15 år samt för ungdomar mellan 15-18 år som saknar förmåga att själv ta ställning måste båda föräldrarna ge sitt samtycke till att insats begärs. Socialnämnden kan enligt 6 kap. 13 a § FB, besluta att en åtgärd får vidtas utan den andre vårdnadshavarens samtycke. Det innebär att det är tillräckligt att en ansökan görs av endast en vårdnadshavare. Detta gäller tre olika insatser; biträde av kontaktperson, avlösarservice i hemmet och korttidsvistelse utanför det egna hemmet, se 9 § 4, 5 och 6 LSS.

2.8 Gemensamt hushåll

För vuxna personer som lever i hushållsgemenskap förutsätts att viss praktisk hjälp ges mellan de vuxna. Något ansvar för den andres personliga omvårdnad föreligger inte. Detta gäller även för par som sammanbor och föräldrar med hemmavarande barn över 18 år. För makar finns detta reglerat i äktenskapsbalken. Några särskilda skäl att göra avsteg från denna bedömning, t.ex. med hänsyn till kulturellt betingade traditioner skall normalt inte göras.

2.9 Föräldrar med funktionsnedsättning

Föräldrar med funktionsnedsättning har rätt att få hjälp med omvårdnaden av barnet. Detta förutsätter att de har föräldraförmåga och aktivt medverkar i det stöd personal ger barnet. Föräldraförmåga innebär bl.a. att själv ta ansvar för barnet, se vad barnet behöver och kunna tala om för personalen vad som ska göras. **När det uppstår frågetecken runt föräldraförmågan skall enheten för barn- och ungdom kontaktas. Enheten för barn- och ungdom är alltid huvudansvarig i den typen av utredningar.**

Omvårdnad av barn till en person med funktionsnedsättning är som huvudregel inte en syssla för personal, t ex en personlig assistent. För en person med funktionshinder kan dock den personliga assistansen vara en viktig förutsättning för att kunna utöva ett föräldraskap. Behovet av personlig assistans i föräldrarollen varierar efterhand som barnet växer och utvecklas och är störst under de första åren i barnets liv. då barnet känslomässigt och praktiskt är totalt beroende av sin förälder. Bedömningen av hur länge viss omvårdnad av barnet bör anses ingå i föräldrarnas personliga assistans måste avgöras i varje enskilt fall.

2.10 Enskilda över 65 år

Personer över 65 år med funktionsnedsättning kan omfattas av LSS om funktionshindret inte beror på normalt åldrande. Även när åldrandet förstärker en funktionsnedsättning kan den enskilde omfattas av lagen. Förutsättningen är att funktionsnedsättningen i sig inte är åldersrelaterat. Särskilda regler finns för personer med funktionsnedsättning över 65 år vad gäller personlig assistans enligt LSS.

2.11 Enskilda med beroendeproblematik

Personer med funktionsnedsättning kan ha beroende- och/eller missbruksproblem. Om kraven för att få stöd uppfylls, vare sig funktionsnedsättningen beror på beroendet/missbruket eller något annat, har personen rätt till stöd. Detta innebär ingen inskränkning i rätten till bistånd mot beroende/missbruk enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller andra lagar.

3. HANDLÄGGNING

I Ulricehamn är det LSS-handläggare som tar emot den enskildes ansökan, utreder och bedömer personens behov samt, i enlighet med delegationsordning, beslutar om insatser. Handläggaren dokumenterar utredning och beslut i enlighet med LSS-Lagstiftningens och förvaltningslagens bestämmelser och lämnar sedan beställningen av insatsen till aktuell utförare. Handläggaren svarar också för kontinuerlig uppföljning och omprövning av insatsen.

- LSS-handläggaren utreder och fattar enligt delegation beslut om **VAD** som skall utföras.
- Verksamheten för funktionsnedsättning och andra utförare ansvarar för **HUR-NÄR,-VAR** utförandet skall ske.

3.1 Grundläggande förhållningssätt för myndighetsbeslut

Myndighetsutövningen har sin grund i medborgarperspektivet. Den ska således utgå från lagstiftning och domstolsbedömning vad som är rimligt och nödvändigt för att stöd och service som tillhandahålls ger personer med funktionsnedsättning goda levnadsvillkor. Stödet ska ges för att kompensera funktionsnedsättningar i förhållande till den omgivande miljön.

- Valet av insatser ska ske mot bakgrund av den enskildes totala situation. Som ett led i behovsbedömningen skall det prövas om behovet kan avhjälpas eller minskas genom generella åtgärder, till exempel bostadsanpassning, tekniska hjälpmedel eller bostadsbyte.

- Om funktionsnedsättningens omfattning och varaktighet inte motsvarar kraven för personkretsbedömningen kan ansökan om insats ske enligt Socialtjänstlagen (Sol).
- Alla insatser bygger på frivillighet och med beaktande av den enskildes i integritet. Insatserna ska, så långt möjligt, utformas tillsammans med den enskilde.

3.2 Barnperspektivet

Vid bedömning av behov av insatser för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar skall särskild hänsyn tas till barnets bästa i utrednings- och beslutsprocessen. Detta innebär bl.a. barnet/ungdomens rätt att utifrån sin förmåga ges möjlighet att uttrycka sin vilja. Barnet skall få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Betydelsen av barns åsikter skall avvägas mot ålder och mognad

Barn – ungdomar från 15 år som själva kan förstå vad saken gäller och har förmåga att uttrycka en vilja, **kan** inte ges särskilda insatser enligt lagen enbart på vårdnadshavarens eller annan ställföreträdarens begäran.

3.3 Utredning och bedömning

Det skall alltid ske en individuell bedömning både av den enskildes behov av insatser och insatsens omfattning

För att bedöma den enskildes rätt till LSS-insats, prövas om han/hon:

1. Tillhör LSS personkrets
2. Har behov av sökt insats
3. Tillförsäkrats goda levnadsvillkor.
4. Att behovet inte är tillgodosett på annat sätt. D.v.s. behovet **skall** faktiskt vara tillgodosett på angivet sätt

Verkställighetsfrågor som t.ex. resursbrist är inte en giltig avslagsgrund vid prövning av behoven Den individuella bedömningen skall ske utifrån ett helhetsperspektiv för att sedan kunna besluta om en rimlig omfattning av insatsen.

I rimlighetsbedömningen bör levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning jämföras med villkoren för människor som inte är funktionsnedsatta, i samma ålder och med liknande förhållanden.

3.4 Beslut

LSS-handläggare fattar beslut enligt fastställd delegationsordning Handläggaren bör ha tagit kontakt med sökanden fem arbetsdagar efter det att ansökan har inkommit. Beslut bör fattas inom en månad efter det att den information som krävs för utredningen finns hos handläggaren. Längre tid kan behövas om underlag saknas. Huvudprincipen är att ett beslut bör vara fattat senast tre månader efter att ansökan inkommit.

Utredningen leder fram till ett beslut om bifall eller avslag av sökt insats. Delar av den sökta insatsen kan beviljas. Besluten är tidsbegränsade till två år därefter sker omprövning. Undantag gäller bostad med särskild service för vuxna och daglig verksamhet. Där kan fattas beslut som gäller tillsvidare eller som är tidsbegränsat.

Vid avslag har den enskilde alltid möjlighet att överklaga. Besvärshänvisning ska följa med beslutet. I den framgår hur man överklagar, vilken tid man har på sig från det att man tagit del av beslutet samt vart överklagan ska lämnas. LSS-handläggare tar del av överklagan och avgör om beslutet ska ändras eller om tas upp till rättslig prövning. Om överklagan går vidare till rättslig prövning skickas den av Kommunen till Förvaltningsdomstolen som får avgöra ärendet.

3.5 Individuell plan

I samband med att en insats enligt LSS beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan, med redan beslutade samt planerade insatser, upprättas i samråd med honom eller henne. Den som har beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en plan upprättas om det inte redan har skett. I planen ska även åtgärder redovisas som vidtas av andra än kommunen och landstinget. Planen ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. Region och kommunen ska underrätta varandra om upprättade planer (**10 § LSS**).

4. RIKTLINJER

4.1 Biträde av personlig assistans

Med personlig assistans menas personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sina grundläggande behov.

Grundläggande behov innefattar;

- Personlig hygien, måltider, att klä av och på sig,
- Att kommunicera med andra
- Eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade

9 a § LSS

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd för sådan assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Personlig assistans avseende tid efter att den insatsberättigade har fyllt 65 år beviljas endast om:

1. insatsen har beviljats innan han eller hon har fyllt 65 år, eller
2. ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir beviljad.

Insatser enligt 9 § 2 p LSS får dock inte utökas efter det att den insatsberättigade har fyllt 65 år.

Syfte

Insatsen personlig assistans syftar till att möjliggöra för personer att leva ett självständigt och oberoende liv. Enligt **LSS § 6** skall verksamheten vara grundad på respekt för personens självbestämmande och integritet. Personen skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges.

Insatsen skall tillgodose

- Den enskildes behov av personligt utformad hjälp, för att klara hygien, måltider, för att klä på eller av sig eller för att kommunicera
- Den enskildes behov därutöver av kvalificerad hjälp i andra situationer som ingår i det dagliga livet. Exempel på övriga behov kan vara städning, tvätt, nödvändig träning och fritidsaktiviteter.

Rätten till personlig assistans är avsedd att omfatta personer med svåra funktionshinder och som behöver hjälp av annan person i situationer av mycket privat karaktär. Avsikten är att assistansen därutöver också skall ges i andra situationer där personen behöver kvalificerad hjälp och som ingår i det dagliga livet.

Försäkringskassans ansvar

Assistansersättning enligt **Socialförsäkringsbalken 51 kap 2 §** ska lämnas till personer som har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring med i genomsnitt mer än 20 timmar/vecka för sina grundläggande behov. Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Kommunens ansvar

Kommunen är ansvarig för personlig assistans till personer som behöver assistans för sina grundläggande behov upp till 20 timmar per vecka samt för sina övriga behov. Kommunen ansvarar även för behov av tillfällig utökning av personlig assistans, exempelvis vid sjukdom.

I avvaktan på Försäkringskassans (FK) beslut kan kommunen ta ett tidsbegränsat beslut som längst tre månader. Bedömningen av insatsens omfattning – antal assistanstimmar - bör här ske med så stor restriktivitet som möjligt.

I vissa fall förändras behoven och den enskilde ansöker om en utökning av assistanstimmar. Vid en samtidig ansökan till kommunen om beslut i avvaktan på Försäkringskassans beslut ska bifall endast ges i de fall Försäkringskassans beslut inte kan avvaktas med hänsyn till den enskildes situation. Försäkringskassan har möjlighet

att bevilja assistansersättning med skäligt belopp i avvaktan på slutlig prövning. **Denna möjlighet skall alltid prövas innan ett avvaktansbeslut enligt LSS fattas.**

Kriterier för att beviljas personlig assistans

Enskilda har rätt till personlig assistans

- Om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och
- Om deras behov inte tillgodoses på annat sätt

Personlig assistans beviljas med visst antal timmar per vecka. En individuell bedömning och prövning av behovet görs alltid.

Personlig assistans är primärt en insats för personer som har ett omfattande behov av stöd, dvs ett dagligt stödbehov. Vid bedömning av behovet ska hänsyn tas till eventuella hjälpmedel och anpassningar i bostaden som kan kompensera funktionsnedsättningen. Personal ska inte ersätta hjälpmedel och/eller anpassningar.

Personlig assistans kan beviljas om personen har behov av stöd för sina grundläggande behov flera gånger per dygn. Det finns inget krav att stödbehovet skall ha en viss tidsmässig omfattning, men ju större stödbehovet är i tid desto mer talar för att rätt till personlig assistans föreligger. Behovet bör därför, i normalfallet omfatta cirka 10 timmar per vecka.

Vid utredning om personlig assistans skall makars/sambos ansvar för varandra och det gemensamma hushållet, beaktas. Detta med hänvisning till äktenskapsbalken

Både barn och vuxna kan bli beviljade personlig assistans. För barn/ungdom skall det i utredning/bedömning tas hänsyn till barnets utveckling och föräldraansvaret med hänvisning till föräldrabalkens bestämmelser.

Vid personlig assistans till barn skall det finnas omfattande behov av omvårdnad där föräldrarnas insatser i - kombination med t ex barnomsorg och skola - inte räcker till.

Personlig assistans bör alltid diskuteras som alternativ för barn och ungdomar till att bo utanför föräldrahemmet och för vuxna till att bo på en bostad med särskild service.

Personer med enbart psykiska funktionsnedsättningar bör vara berättigade till personlig assistans i de fall där karaktären och omfattningen av det psykiska funktionshindret medför behov av hjälp med de grundläggande behoven t.ex. en person som på grund av sitt psykiska funktionshinder är helt ur stånd att själv klara sin hygien eller få i sig mat.

Personlig assistans skall normalt inte beviljas för personer bosatta i boende med särskild service.

Avgränsningar

Behov av personlig assistans föreligger **inte** om behovet:

- Avser sjukvårdsinsatser enligt hälso- och sjukvårdslagen
- Avser den omvårdnad sjukvårdshuvudmannen är skyldig att ge vid sjukhusvistelser. Om särskilda skäl föreligger, kan man få personlig assistans vid en kortare sjukhusvistelse under högst fyra veckor. Se Försäkringskassans vägledning.
- Avser motivations- och aktiveringsinsatser för personer som har svårigheter att ta initiativ och att strukturera sin tid men helt eller i stor utsträckning själv klarar av att på egen hand sköta sina personliga behov.
- Avser insatser som kan tillgodoses av personal i en gruppbostad
- Avser insatser som skall ges av personal som behövs i barnomsorg, skola, särskola eller daglig verksamhet. Undantag gäller: När funktionshindret skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin/sina personliga assistent. När det för enskildes hälsotillstånd är nödvändigt att personlig assistans finns till hands. När funktionshindret gör det särskilt angeläget att personen har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig
- Avser insatser av servicekaraktär, förutom då de utförs tillsammans med den enskilde som ett led i det personliga stödet.
- Avser tid under den enskildes dygnsvila, med undantag av när den hjälp som behövs är av mycket privat karaktär och därför bör ges av en person som den enskilde valt och har förtroende för eller andra skäl som bedöms nödvändiga för att den enskilde skall uppnå goda levnadsvillkor.
- Avser omvårdnad av barn under tillfällig sjukdom, då detta faller under begreppet föräldraansvar
- Avser utlandsresor som i normalfallet inte utgör förutsättning för att uppnå goda levnadsvillkor samt full delaktighet i samhällslivet. Resor till närliggande land 3-4 dagar kan i vissa fall vara befogat. Generellt beviljas inte den enskilde utökad antal timmar personlig assistans för att kunna företa en resa. Vad som ingår i grundbeslutet om assistans ska först utredas. Exempel på en situation som kan berättiga till tillfälligt utökad antal timmar för att en resa ska kunna genomföras är att det förhindrar den enskildes isolering. Av rättspraxis framgår att en individuell semesterresa till ett mer avlägset land generellt inte kan vara en nödvändighet för att personer ska anses vara garanterade goda levnadsvillkor. Däremot har Regeringsrätten i **RÅ 2003 ref. 79** ansett att det är rimligt att personer i aktiv ålder någon gång ges möjlighet att göra en resa till närliggande länder
- Efter en vägledande dom år 2009 i dåvarande Regeringsrätten får inte matsituationen räknas in i de integritetsnära behoven om personen själv kan "föra mat till munnen". Domslutet har inneburit att många som tidigare hade rätt till personlig assistans numera hamnar under 20-timmarsgränsen och därmed förlorar sin assistansrätt via Försäkringskassan. Undantag är personer som på grund av sväljningssvårigheter och risk för att sätta i halsen, behöver hjälp med att finfördela maten också har ett grundläggande behov även om de kan föra maten till munnen. Samma sak gäller för personer med kognitiva funktionsnedsättningar eller demenssjukdomar som

kanske kan föra maten till minnen men som inte är medvetna om vad de äter

- Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag **enligt lagen (1992:15 749) om bostadsanpassningsbidrag mm.**, eller hjälpmedel enligt **hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)**, har utretts. **(9 a § LSS)**. Detta innebär inte "att det ska krävas att den enskilde visar att behovet inte kan tillgodoses på ett annat sätt. Däremot bör det kunna krävas av den enskilde att denne undersökt och övervägt alternativa lösningar för att tillgodose behovet. Men även om den enskilde finner att behovet kan tillgodoses exempelvis genom bostadsanpassning, bör det även fortsättningsvis stå fritt för honom eller henne att välja att ansöka om dubbel assistans i stället. Det bör alltså räcka med att de alternativa lösningarna har utretts". **(Prop.2009/10:176)**

Beslut

- Beslutet om personlig assistans avser biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av ekonomiskt stöd inte täcks av bestämmelserna i Socialförsäkringsbalken.
- Beviljas som personlig assistans för visst antal timmar per vecka
- Vid beslut om "ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans" beslutas om antal timmar per vecka, månad eller längre tid till samma schablonbelopp som den statliga ersättningen för personlig assistans. Schablonersättningens storlek fastställs varje år av regeringen. Om det finns särskilda skäl, kan förhöjd timersättning utbetalas, dock med högst 12 procent. Skäl för förhöjt timbelopp kan vara att den enskilde behöver särskilt kvalificerad personal eller personal som behöver särskilt stöd i sitt arbete. Ett exempel kan vara i de fall där speciell kompetens behövs för att tolka vad den enskilde vill förmedla.
- I samband med ordinarie assistents sjukdom kan det antingen beviljas ekonomisk ersättning för skäligen kostnader som inte täcks av assistansersättning eller i form av personlig assistent
- Vid tillfälligt behov av utökad assistans ska LSS-handläggaren endast besluta om antal timmar personlig assistans (schablonbelopp) utifrån det tillfälliga behovet, inte om merkostnader i övrigt. Om den enskilde har beslut om högre ersättning per timme än schablonbeloppet för det kontinuerliga behovet av assistans, ska det högre beloppet utgå även för de timmar som avser att täcka det tillfälligt utökade behovet.

Omkostnader

Utföraren ersätter kostnader för den personliga assistenten som uppstår i samband med aktiviteter som sker tillsammans med brukaren. Exempel på assistansomkostnader är resor och inträdesavgifter. Omkostnaderna ska vara godkända av ansvarig chef. De ska också redovisas med kvitto. Beslut om personlig assistans enligt beslut om personlig assistans som beviljas retroaktivt genererar inte

någon retroaktiv omkostnadsersättning

Enstaka timmar för personlig assistans, som är avsedda för att användas för fritidsaktiviteter, kan sparas under högst ett kalenderhalvår.

4.2 Ledsagarservice

Ledsagarservice skall tillgodose:

- Behov av att bryta isolering för personer med omfattande funktionshinder. Detta kan ske genom personligt stöd för att kunna besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter och kulturliv eller kunna gå ut och promenera.

9 § 3 LSS

Syfte

Av rättspraxis framgår att syftet med insatsen ledsagarservice **9 § LSS** främst är

- Att tillgodose enskildas behov av att komma ut i sin närmiljö för att kunna delta i aktiviteter av vardaglig karaktär.

Ledsagarservice lämnas som ett led i ambitionen att underlätta för den enskilde att ha kontakter med andra. Avsikten är att den enskilde skall få hjälp med att komma ut bland andra människor. Detta för att bryta den isolering som annars kan bli följderna av omfattande funktionsnedsättning. Insatsen bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven

Kriterier för att beviljas ledsagarservice

Enskilda har rätt till ledsagarservice om:

- De löper risk att bli isolerade
- De behöver personligt stöd för att komma ut bland andra människor
- Deras behov inte faktiskt tillgodoses på annat sätt

Ledsagarservice är i huvudsak avsedd för aktiviteter av vardaglig karaktär i närmiljön. Med närmiljö avses angränsande kommuner. Samtidigt skall även innehållet i aktiviteten ha betydelse för beslutet. Insatsen kan beviljas för att besöka vänner, delta i kulturliv och fritidsaktiviteter samt promenader, aktiviteter som den enskilde annars inte skulle kunna genomföra eller vara delaktig i.

Service kan erbjudas personer som tillhör lagens personkrets men inte har personlig assistans, eftersom ledsagning är en uppgift som ingår i personlig assistans.

Ledsagarservice av tillfällig karaktär kan i undantagsfall beviljas utanför närområdet, om den enskilde har behov av insatsen för att uppnå goda levnadsvillkor. Bedömningen av behovet ska tydligt dokumenteras i utredningen. Syfte och mål med insatsen ska

tydligt framgå.

Omvårdnad ingår inte som en del av insatsen.

Enligt prejudicerande dom beviljas inte utökad/tillfällig ledsagarservice i samband med semesterresa/rekreatjonsresa.

I bostad med särskild service ingår kultur- och fritidsverksamhet, vilket ska bidra till att bredda den enskildes sociala nätverk. Behovet av ledsagarservice ska därför tillgodoses inom ramen för bostad med särskild service. För att möjliggöra för den enskilde att utöva specifika individuella aktiviteter utanför boendet kan det dock undantagsvis finnas behov av ledsagning hos person som bor i boende med särskild service. Behovet av ledsagning i samband med önskan att umgås med jämnåriga utanför gruppboendets ram ska särskilt uppmärksammas

När det gäller barn skall föräldraansvaret särskilt beaktas i bedömningen. Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning har, liksom andra vårdnadshavare, ansvar enligt föräldrabalken för barns omvårdnad och trygghet. Vårdnadshavaren skall svara för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vid prövning avseende ungdomar 13 – 18 år skall särskilt beaktas om behovet av ledsagarservice är tillgodosett genom att ungdomen regelbundet kan ta del av fritidsverksamhet oberoende av föräldrars medverkan eller genom insatser som möjliggörs av vårdnadsbidrag eller handikappersättning.

Vid bedömning av om det föreligger behov av ledsagarservice skall särskilt beaktas om den enskilde i sin nuvarande situation riskerar att bli isolerad

- Genom ensamt boende
- Genom avsaknad av arbetsgemenskap
- Genom brister avseende sociala kontakter
- Genom att inte spontant kunna ta del i samhällslivet.

Avgränsningar

Behovet skall anses tillgodosett om den enskilde

- Har biträde av personlig assistent
- Har behovet faktiskt tillgodosett på annat sätt t ex genom beviljad bostad med särskild service, föräldraansvar, insats av anhörig, barnomsorg, fritidsverksamhet, daglig verksamhet

Vid prövning avseende personer som bor i bostad med särskild service skall behovet av ledsagarservice normalt anses tillgodosett

- När den enskilde deltar i daglig verksamhet utanför bostaden
- När den enskilde har faktiska möjligheter att komma ut i samhället
- Den enskilde har faktisk tillgång till fritidsaktivitet minst en gång i veckan

Om en verksamhet (**9§9, 9§10 LSS**) genomför en gemensam resa är detta fortfarande

att betrakta som basverksamhet och berättigar inte till ledsagning enligt LSS.

Beslut om ledsagarservice

- Beviljas som regelbunden service för ungdom i åldern 13-17 med maximalt 12 timmar per månad
- Beviljas som regelbunden service för person i åldern 18-65 med maximalt 24 timmar per månad
- Beviljas som regelbunden service för person i åldern 65- med maximalt 12 timmar per månad
- Kan därutöver beviljas vid särskilda skäl och tidsbegränsas till detta speciella tillfälle
- Beviljas endast vid särskilda skäl och tidsbegränsas då till detta speciella tillfälle för personer som bor i bostad med särskild service.

Omkostnader

Ledsagarservice kan ske både inom ramen för anställningar och timarvoderade uppdrag. Utföraren beslutar om lämpligaste form.

Leverantören av ledsagarservice ersätts genom schablonersättning per utförd timme. Det går inte att spara beviljade timmar från en månad till nästa.

Den enskilde ska inte ha några kostnader utöver sina egna för ledsagningen enligt LSS. Rättspraxis enligt Högsta förvaltningsdomstolen anger att ledsagares omkostnader inte ska ersättas med stöd av LSS. Insats som går utöver vad som följer av LSS kan ges med stöd av socialtjänstlagen. Det kan finnas rätt till vårdbidrag eller handikappersättning för merkostnader.

4.3 Kontaktperson

Biträde av kontaktperson är en insats som skall tillgodose

- Behovet av en medmänniska när kontakt med anhöriga eller vänner saknas eller behöver kompletteras
- Behovet av hjälp att bryta isolering.

Anhörig kan inte erhålla förordnande som kontaktperson. Kontaktpersonen är aldrig en legal företrädare för den enskilde

9 § 4 LSS

Syfte

Syftet med insats i form av kontaktperson är att erbjuda en social kontakt som kan ersätta eller komplettera kontakten med anhöriga och/eller vänner och på så vis bryta den enskildes isolering och underlätta ett självständigt liv i samhället. Isolering kan i

detta sammanhang tolkas som en upplevelse av utanförskap hos den enskilde, att den enskilde lever ett tillbakadraget liv och är i avsaknad av sällskap.

Kontaktpersonen är en medmänniska som ska stötta den enskilde att komma i kontakt med andra människor och komma ut i samhället.

Kontaktpersonen kan även ge råd till den enskilde i situationer som inte är av komplicerad natur.

Kriterier för att bevilja kontaktperson

Behov av kontaktperson föreligger när den enskilde:

- Har ett bristfälligt socialt nätverk
- Inte själv kan tillgodose behovet av samvaro med andra
- Inte själv kan tillgodose behovet av en meningsfull fritid.

Insatsen är ett icke professionellt stöd som skall ges av en person med stort engagemang och intresse för andra människor. . Personen med funktionsnedsättning kan ha svårt att ordna för sig på sin fritid. En kontaktperson kan tillsammans med den enskilde genomföra olika aktiviteter och uppmuntra honom/henne att ta egna initiativ och knyta egna kontakter. Insatsen kontaktperson kan beviljas oavsett den enskildes boendeform för att hindra isolering och för att möjliggöra en oberoende kontakt utanför närstående och personalgruppen.

Avsikten med en kontaktperson är främst att tillgodose behovet av en medmänniska när anhörigkontakt eller vänner saknas eller behöver kompletteras

Något krav på särskild yrkeskompetens hos kontaktpersonen kan inte ställas. Detta innebär att insatsen inte kan beviljas när kravet på specialkompetens är alltför omfattande.

I kontaktmannskapet ingår aldrig omvårdnadsinsatser.

Vid bedömning om behovet av kontaktperson skall särskilt beaktas om den enskilde behöver ett komplement till kontakten med anhöriga:

- Genom avsaknad av eller mycket liten kontakt med anhöriga
- Genom ensamt boende
- Genom avsaknad av arbetsgemenskap
- Genom avsaknad av någon att umgås med på fritiden.

Vid prövning avseende barn och ungdom upp till 18 år skall särskilt beaktas:

- Vad som faller inom normalt föräldraansvar.

eller för övrigt skall anses tillgodosett

- Genom kamratkontakter i skola och fritidsverksamhet

Avgränsningar

Behovet skall anses tillgodosett:

- När behovet av sociala kontakter är tillgodosett på annat sätt t.ex. genom arbetsgemenskap, stöd från anhöriga, fritidsverksamhet, kamratkontakter i skola.

Beslut om kontaktperson

- Beviljas normalt för personlig kontakt minst en gång per månad.

Omkostnader

Ersättning till kontaktperson skall utgå enligt aktuellt cirkulär från Sveriges kommuner och landsting. Ersättningen till kontaktperson består av:

- Arvode
- Omkostnadsersättning

När den enskilde deltar i aktiviteter tillsammans med kontaktpersonen skall han/hon själv betala sina kostnader.

4.4 Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice i hemmet är en insats som skall tillgodoses:

- Anhörigas behov av att vila och få avkoppling
- Anhörigas behov av att kunna genomföra aktiviteter som personen inte deltar i .
- Föräldrars behov av att ägna sig åt det funktionshindrade barnets syskon
- Anhörigas behov av att kunna resa bort.

9 § 5 LSS

Syfte

Syftet med insatsen är att möjliggöra för vårdnadshavare, familjehem eller make/maka att bli avlastad i omvårdnadsarbetet.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning behöver ofta hjälp med avlösning för att kunna koppla av eller för att genomföra aktiviteter som barnet inte deltar i. Likaså kan avlösning vara en förutsättning för att föräldrar ska kunna ägna sig åt syskon eller kunna resa bort. Tillgång till avlösning kan vara en förutsättning för att föräldrar ska kunna delta i kortare utbildning eller medverka i behandling, utan att barnet följer med.

Anhöriga som vårdar vuxna personer med funktionsnedsättning i gemensam bostad

behöver vila eller genomföra egna aktiviteter.

Avlösarserviceens uppgift är omvårdnad av den funktionsnedsatta vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Insatsen skall vara av personlig karaktär genom att anpassas efter den enskildes behov och önskemål.

Kriterier för att bevilja avlösarservice i hemmet

Behov av avlösarservice i hemmet föreligger när den enskilde normalt får sitt behov av omvårdnad och tillsyn tillgodosett av föräldrar/anhöriga i sitt eget hem och dessa behöver avlösning i omvårdnads- och tillsynsarbetet:

- För att få avkoppling
- För att kunna utträta sysslor utanför hemmet
- För att kunna resa bort
- För att kunna delta i olika aktiviteter som brukaren inte deltar i
- För att kunna ägna tid åt syskon till ett barn med funktionshinder.

Vid prövning avseende mindre barn skall särskilt beaktas om behov av avlösarservice i hemmet föreligger med hänsyn till vad som normalt får anses falla inom ramen för det föräldrabalkens föräldraansvar. Jämförelse får göras med vad som är normalt för barn i samma ålder.

Avlösarservice skall ges av en person som normalt inte står för omvårdnad och tillsyn av personen.

Avgränsningar

Det skall särskilt beaktas om behovet kan anses vara tillgodosett genom insatser som t ex

- Beviljad assistansersättning
- Beviljad korttidsvistelse
- Insatser som möjliggörs genom beviljat vårdbidrag.
- Insatser som möjliggörs genom beviljad handikappersättning.

Insatsen kan inte beviljas för att:

- Insatsen skall tillgodose behov av barnomsorg och tillsyn/omvårdnad av syskon till den funktionshindrade
- Anhörig blir avlöst för att kunna förvärvsarbete

Beslut

Beslut om avlösarservice i hemmet:

- Beviljas vid enstaka tillfällen
- Beviljas som regelbunden avlösning i hemmet med ett visst antal timmar per månad
- Beviljas vid akuta situationer i den omfattning behov föreligger
- Beviljas alla tider på dygnet

4.5 Korttidsvistelse

Vad är korttidsvistelse?

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet är en insats som skall tillgodose:

- Anhörigas behov av avlösning för att få avkoppling
- Personens behov av miljöombyte och rekreation
- Behovet av stöd för att bryta ett ensidigt beroendeförhållande mellan barn och föräldrar och därmed gagna den enskildes personliga utveckling

9 § 6 LS

Syfte

Korttidsvistelse skall erbjuda enskilda personer miljöombyte, rekreation och/eller personlig utveckling. Anhöriga eller familjehemsföräldrar ska få avlösning i omvårdnadsarbetet och ges utrymme till avkoppling.

Insatsen kan ses som ett led i ökad självständighet för ungdomar/vuxna som bor i föräldrahemmet och därigenom bryta beroendeförhållanden mellan barn och föräldrar. Korttidsvistelse kan därmed även bli ett led i enskildas personliga utveckling.

Kriterier för att bevilja korttidsvistelse

Behov av korttidsvistelse utanför det egna hemmet föreligger om:

- Den enskilde får sitt behov av omvårdnad och tillsyn tillgodosett av föräldrar/ anhöriga i sitt eget hem. De anhöriga behöver kortare eller längre period av avlösning i omvårdnads- och tillsynsarbetet för att få utrymme för avkoppling
- Den enskilde har ett behov av miljöombyte och rekreation eller behöver minska beroendeförhållandet mellan barn och föräldrar

Vid prövning avseende barn skall särskilt beaktas om behov av korttidsvistelse utanför det egna hemmet föreligger med hänsyn till att behov av miljöombyte och rekreation

utanför familjen får anses ringa för små barn och ökar successivt med stigande ålder. Jämförelse får göras med vad som är normalt för barn i samma ålder.

Vid prövning av ansökan om korttidsvistelse skall särskilt beaktas om behovet kan anses vara tillgodosett genom andra insatser t ex

- Beviljad personlig assistans
- Ledsagarservice

Korttidsvistelse utanför det gemensamma hemmet ska vara ett alternativ/ komplement till avlösarservice. I valet mellan de bägge insatserna skall den enskildes och anhörigas önskemål tillmätas största betydelse.

Den enskildes eller en enskild familjs önskemål och behov bör så långt möjligt vara avgörande vid val av utformningen av korttidsvistelsen.

Korttidsvistelse kan ske i olika former där de vanligaste är korttidshem, stödfamilj och läger. I Ulricehamn är ambitionen att behoven så långt möjligt skall tillgodoses inom kommunens egna verksamheter

Avgränsningar

Behovet är tillgodosett om den enskilde

- Har sitt behov av miljöombyte och rekreation faktiskt tillgodosett på annat sätt, t ex genom insatser i form av personlig assistans, ledsagarservice.
- Bor i bostad med särskild service.

Vid val av former för insatsen skall särskilt beaktas den unges behov av frigörelse och personlig utveckling.

Korttidsvistelse beviljas i normalfallet **inte** för vuxna personer som är beviljade personlig assistans enligt **9.2 LSS** eller enligt Socialförsäkringsbalken (**RegR 3191-04**). För barn och ungdomar med assistans gäller en restriktiv individuell bedömning.

Omfattningen av korttidsvistelsen grundar sig på en individuell bedömning av behovet. Ju längre tid behov föreligger desto mer angeläget blir det att pröva annan insats. **En absolut gräns för att överväga annan insats(boende i särskild service) är när behovet överstiger 14 dygn per månad. Barnets bästa skall i dessa fall särskilt beaktas.**

I de fall när föräldrar har delad vårdnad skall behovet av korttidsvistelse utgå från barnens behov medan föräldrarnas behov av avlastning skall stämmas av mot den tid de faktiskt ansvarar för barn

Beslut

- Korttidsvistelse beviljas i antal dygn per kalendermånad eller år
- Korttidsvistelse är vanligtvis en regelbunden återkommande insats som ges

några dygn per månad

- För personer med mycket omfattande behov ges insatsen i maximalt 14 dygn per kalendermånad. Utnyttjas inte dyggen görs en återkoppling från verksamheten till LSS-handläggare för ny prövning av behovet
- Korttidsvistelse kan i avvaktan på bostad med särskild service i undantagsfall beviljas för längre period än 14 dygn/månad
- Beviljas vid akuta situationer i den omfattning behov föreligger
- Kan beviljas i form av korttidshem, stödfamilj eller lägervistelse

Avgift

När barn och ungdomar deltar i aktiviteter tillsammans med verksamheten skall vårdnadshavaren betala barnet/ungdomens kostnader.

Resor från och till korttidsvistelse ingår inte i insatsen korttidsvistelse. Detta styrks av en dom från **Kammarrätten i Göteborg, mål nr 5310-1994**. Resor till och från korttidsvistelse anordnas och bekostas av föräldrarna eller den funktionshindrade.

Ersättning till stödfamilj skall utgå enligt aktuellt cirkulär från Sveriges kommuner och landsting och består av:

- Arvode
- Omkostnadsersättning

När barn och ungdomar deltar i aktiviteter tillsammans med stödfamiljen skall vårdnadshavaren betala barnet/ungdomens kostnad

4.6 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år

Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år är en insats som skall tillgodose

- Behovet av tillsyn för skolungdom som är över 12 år när föräldrar/vårdnadshavare förvärvsarbetar
- Behovet av en trygg situation för skolungdom som fyllt 12 år när föräldrar/ vårdnadshavare förvärvsarbetar
- Behovet av meningsfull sysselsättning och kamratkontakter för funktionshindrade skolungdomar som är över 12 år.

9:7 § LSS

Syfte

Många ungdomar med omfattande funktionshinder som har förvärvsarbetande föräldrar kan av olika skäl inte klara sig själva före eller efter skoldagen eller under skollov och ferier. Det är därför nödvändigt att ungdomen under sådan tid kan tillförsäkras både en trygg situation och en meningsfull sysselsättning.

Behovet av tillsyn och verksamhet kan vara mycket varierande. Det innebär att tillsynen måste kunna utformas flexibelt med utrymme för individuella lösningar. För vissa kan kommunens reguljära fritidsverksamheter med personligt stöd vara det bästa alternativet. I vissa situationer kan det vara lämpligt att anordna särskilda grupper för att tillgodose önskemål som kan finnas bland funktionsnedsatta ungdomar om att träffa andra ungdomar i en likartad situation.

Kriterier för att bevilja korttidstillsyn

I Ulricehamn ansvarar skolan för utförandet av korttidstillsyn under vårterminen det år barnet fyller 13 år. Därefter från 1:a juli ligger ansvaret hos verksamheten för funktionshinder

Behov av korttidstillsyn för skolungdom föreligger om den enskilde:

- Är över 12 år, dock längst sommarlovet det år ungdomen slutat gymnasiet
- Behöver tillsyn på dagarna före/efter skoltid samt under lov dagar
- Behöver meningsfulla aktiviteter på sin fritid
- Behöver träffa jämnåriga att umgås med på fritid

Behöver stöd för meningsfulla aktiviteter och möjlighet att träffa jämnåriga. Detta gäller även om även om tillsynen faktiskt är tillgodosedd genom förälder/vårdnadshavare

Avgränsningar

Behovet är tillgodosett om den enskilde:

- Har behovet av tillsyn och meningsfull fritidsaktivitet faktiskt tillgodosett på annat sätt t. ex genom stöd från anhöriga eller genom deltagande i annan fritidsverksamhet.

Beslut

- Korttidstillsyn beviljas i regel under samma tider som för ordinarie skolbarnsomsorg. Korttidstillsyn kan även beviljas på annan tid än de angivna öppettiderna om behov föreligger.
- Korttidstillsyn kan beviljas under hela den tid elever går i grundskolan och gymnasieskolan.

4.7 Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom är en insats som skall tillgodose

- Behovet av boende för barn och ungdomar med svåra funktionshinder och omfattande behov av omvårdnad, som trots olika stödinsatser inte,

helt eller delvis, kan bo kvar i föräldrahemmet

- Behovet av kompletterande boende för barn i alla åldrar upp till dess att deras skolgång inom det allmänna skolväsendet för barn och ungdom upphör
- Behovet av att barnet eller den unge, utanför föräldrahemmet, ges möjlighet att etablera en djup och stadigvarande kontakt med några få vuxna personer och i en trygg och konstant omgivning.

9 § 8 LSS

Syfte

En grupp barn och ungdomar som omfattas av lagen, kan trots olika stödåtgärder inte bo hos sina föräldrar. För dem är bostad i en annan familj eller bostad med särskild service för barn och ungdomar ett alternativ. Behovet kan även uppkomma på grund av skolgång på annan ort.

Boende i bostad med särskild service för barn och ungdomar är aldrig en ersättning för föräldraskapet utan ett komplement. **Vid misstankar om brister i föräldrars förmåga ligger alltid utredningsansvaret hos enheten för barn- och ungdom.**

Familjehem och bostad med särskild service för barn och ungdom är frivilliga boendeformer och skall i förhållande till barnets hem erbjuda en kompletterande varaktig uppväxtmiljö. Gränsen mellan olika boendeformer bör vara mjuk med utgångspunkten att med föräldrahemmet som bas hitta den bästa lösningen för barnet/ungdomen. Inom begreppet särskilda boendeformer kan elevhemsboende ingå.

Rättigheten avser barn och ungdomar t o m det år barnet fyller 18 eller fram till dess att skolgången upphör. Ett övervägande bör göras för unga vuxna som fyllt 18 år om det istället är lämpligt med bostad med särskild service för vuxna

I insatsen familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom ingår omvårdnad vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Inom ramen för bostad med särskild service till bostad med särskild service till barn och ungdom ingår även möjlighet till fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter samt vid behov ledsagning i samband med detta.

Kriterier för att bevilja bostad med särskild service för barn och ungdom

Behov av annat boende föreligger om barnet eller den unge:

- Behöver vistas i annat boende för att få tillgång till specialiserad verksamhet för undervisning, medicinsk eller annan vård
- Om barnet eller den unge, trots olika andra stödinsatser, regelbundet och till övervägande del behöver vistas i annat boende

Barn och ungdomar i behov av bostad med särskild service kan vara i alla åldrar fram till dess att deras skolgång inom det allmänna skolväsendet för barn/ungdom upphör. Ingen nedre åldersgräns gäller för boende med särskild service. Barn och ungdomar som är i behov av detta boende har ett omfattande stöd/omvårdnadsbehov och servicebehov. Yngre barn ska i första hand placeras i familjehem. Med yngre barn avses i första hand barn under 15 år.

- Vid bedömning kring barn eller ungdoms har behov av annan boendeform skall särskilt beaktas:
- Om behovet kan tillgodoses i föräldrahemmet
- Föräldrarnas val av kompletterande boendeform
- Att boendeformen skapar goda förutsättningar för barnets eller den unges känslomässiga och sociala utveckling
- Att boendeformen kan tillgodose barnets eller den unges behov av omvårdnad

Avgränsningar

Behovet skall anses tillgodosett om

- Barnet eller ungdomen, med kompletterande stödinsatser, klarar att till övervägande del bo kvar i föräldrahemmet.

Beslut

Beslut om annat boende för barn och ungdom:

- Beviljas i form av placering i familjehem
- Beviljas i form av bostad med särskild service för barn och ungdom
- Klargör att rätten till insats föreligger längst till den tidpunkt då ungdomen avslutat sina gymnasiestudier och uppnått vuxen ålder

Ersättning till familjehem

Till anlitade familjehem utgår ekonomisk ersättning som består av;

- Arvode
- Omkostnadsersättning

Arvodet utgör ersättning för den insats och den tid som uppdraget kräver. Om familjehemmet avlastas för sina insatser genom t.ex. korttidsvistelse, personlig assistans eller andra insatser skall hänsyn tas till detta. Vid avlastning mer än en helg per månad skall arvodet reduceras. Reducering av arvodet skall ske med maximalt 20 procent. Avdrag för matkostnad i samband med korttidsvistelse görs på omkostnadsersättningen.

Samma rutiner som Sol 8.1

Avgift för Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom

Föräldrar är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader när ett barn under 18 år får vård utom det egna boendet, enligt LSS 20 §. Kommunen tar ut en avgift som för varje tid motsvarar högsta underhållsstödsbeloppet. Beräkningen ska göras på var och en av föräldrarna, även om de är sammanboende.

Vårdnadshavare avgör om barnbidraget skall utbetalas till dem eller till familjehemsföräldrarna. Barnbidraget är avsett att användas för barnet. I avtalet skall framgå vem som ansvarar för barnbidraget. Information om föräldrars ansvar för kostnader framgår av cirkulär från Sveriges kommuner och landsting.

4.8 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna.

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna är en insats som skall tillgodose

- Behovet av ett eget och så långt möjligt självständigt boende för personer med omfattande funktionshinder som saknar egen bostad, eller bor tillsammans med anhörig
- Behovet av lämpligt och individuellt anpassat boende med avseende på behovet av service och omvårdnad.

9 § 9 LSS

Syfte

Insatsen innebär möjligheter för vuxna att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem. Boendet ska möjliggöra livskvalitet, goda utvecklingsmöjligheter och ett självständigt liv. Den enskildes behov av stöd och service ligger till grund för val av bostadsform

Vuxna personer som omfattas av LSS kan ha rätt till bostad med särskild service. Personer kan också ha rätt till en av kommunen anvisad särskilt anpassad bostad.

Omsorg och omvårdnad ingår i insatsen bostad med särskild service för vuxna. I omsorgen ingår att stödja och hjälpa personer med funktionsnedsättning med dagliga personliga behov som de kan ha svårigheter att klara.

Inom ramen för boendet skall den enskilde ges stöd så att egna intressen och önskemål tas tillvarata. Den enskilde ska få möjlighet att utveckla ett varierat socialt nätverk och ta del av, eller själv utöva kultur- och fritidsaktiviteter som erbjuds både inom den kommunala organisationen och i samhället för övrigt. Utföraren skall bistå den enskilde med planering för deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter.

Personal skall arbeta utifrån att stödja och handleda den enskilde utifrån ett

- Socialt, perspektiv
- Pedagogiskt perspektiv
- Psykosocialt perspektiv.

Servicebostad

Med servicebostad avses bostäder som har tillgång till gemensam service, larm och stöd av fast anställd personal. Lägenheterna skall vara anpassade efter den enskildes behov och oftast finnas i samma eller kringliggande hus.

Serviceboende kan för vissa personer med funktionsnedsättning vara en lämplig mellanform av bostad mellan ett helt självständigt boende i en egen lägenhet och en lägenhet i gruppboende.

En person med funktionsnedsättning som har stora svårigheter i sin livsföring kan dock behöva ett mer omfattande och kvalificerat personligt stöd än vad som finns att tillgå i en servicebostad.

Den som önskar bo i en servicebostad skall i möjligaste mån få sitt önskemål beaktat och tillförsäkras personligt stöd i en omfattning som gör sådant boende möjligt. Hälso- och sjukvård ingår i insatsen servicebostad.

Gruppboende

Gruppboende skall vara ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande behov av tillsyn och omvårdnad att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Det handlar om ett litet antal bostäder med gemensamma utrymmen och där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet. Hälso- och sjukvård ingår i insatsen gruppboende.

Särskilt anpassad bostad

Syftet är att underlätta för personer som p.g.a. sin funktionsnedsättning inte fullt ut klarar egen bostad. Bostaden ska vara anvisad av kommunen och ha en viss grundanpassning. I insatsen ingår inte personalstöd. Det ska i första hand prövas om anpassningar i befintlig bostad kan tillgodose behovet av en anpassad bostad. Anpassningar i befintlig bostad kan inte beviljas som särskilt anpassad bostad.

Kriterier

Behov av bostad med särskild service för vuxna föreligger

- Om personen har så omfattande behov av omvårdnad och service att detta inte kan tillgodoses i ett ordinärt boende.
- Behov av annan särskilt anpassad bostad för vuxna föreligger Om personen på grund av funktionshinder har behov av en bostad med fysisk grundanpassning.

Vid bedömning av den enskildes behov av bostad med särskild service för vuxna skall särskilt beaktas:

- Om behovet av tillsyn och omvårdnad genom tilläggsinsatser kan tillgodoses i ett ordinärt boende.
- Möjlighet till bostadsanpassning.

Beslut

- Beviljas i form av bostad med särskild service
- I beslutet bör framgå att rätten till bostad med särskild service gäller så länge som behovet finns

Avgifter

Hyra och omkostnader betalas av den enskilde. På gruppbestäder med gemensam kosthållning betalas avgift för maten.

4.9 Daglig verksamhet

Daglig verksamhet skall:

- Tillgodose behovet av meningsfulla dagliga aktiviteter för personer i yrkesverksam ålder.

9 § 10 LSS

Syfte

Insatsen daglig verksamhet har som syfte att skapa meningsfull sysselsättning som ska bidra till personlig utveckling, stimulans, gemenskap samt främja delaktighet i samhället. Verksamheten ska vara av habiliterande karaktär och ge miljöombyte, social gemenskap, självkänsla och självförtroende.

Daglig verksamhet skall inte uppfattas som en anställningsform. Det är inte fråga om

ett avlönat arbete och syftet är inte heller att producera varor eller tjänster. Detta hindrar inte att det övergripande målet bör vara att om möjligt utveckla den enskildes förutsättning till arbete.

Deltagaren ska genom inflytande och medbestämmande ges möjlighet att påverka och utforma innehållet som ska anpassas efter var och ens behov, förutsättningar och intressen.

Daglig verksamhet omfattar normalt personer i yrkesverksam ålder. Detta innebär att den enskilde har rätt att vara kvar i daglig verksamhet i enlighet med allmänna pensionsregler.

Kriterier

Insatsen daglig verksamhet avser enbart personer som tillhör personkrets 1 och 2.

Avgränsningar

Behov av daglig verksamhet föreligger inte när den enskilde:

- Förvärvsarbetar
- Deltar i utbildning
- Har pågående insatser från Kommunen, Arbetsförmedlingen och/eller Försäkringskassan som t ex berör arbetslivsintroduktion och lönebidragsanställning

Behovet är tillgodosett om den enskilde:

- Har behovet av sysselsättning i vardagen tillgodosett på annat sätt

Beslut

Insatsen Daglig verksamhet

- Beviljas i form av daglig verksamhet

Ersättning

Habiliteringsersättning utgår till personer som deltar i daglig verksamhet. Syftet är att aktivt stimulera den enskilde att delta i verksamheten. Ersättningen utbetalas av leverantören. Ersättningen utbetalas inte vid semester och sjukdom.